

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Arařtırmalar
Year: 7 - Number: Special Issue (Özel Sayı) 3, p. 109-118, May 2023

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Atasözleri ve Deyimlerin Kültür Aktarımı Aracı Olarak Şarkılarla Kullanımı* **

*The Use of Proverbs and Idioms within Songs as a Cultural Transfer Tool in Teaching
Turkish as a Foreign Language*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1227963>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliř Tarihi /
Article Arrival Date
01.01.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
19.05.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31.05.2023

Asya Studies

Selvi Karakuř
Yüksek Lisans Öğrencisi / Alanya
Alaaddin Keykubat Üniversitesi,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe
Eğitimi Bilim Dalı
selvikarakuss07@gmail.com

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-0896-5494>

Doç. Dr. Yavuz Uysal
Alanya Alaaddin Keykubat
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe
Eğitimi ABD
yavuz.uysal@alanya.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-1383-2055>

* "COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri" beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

** Bu çalışma, 20-22 Ekim 2022 tarihleri arasında Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen "14. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öz

Bir milletin diliyle kültürü arasında sıkı bir ilişki vardır. Dil ve kültürü bir bütün olarak düşündüğümüzde, bir dilin yabancı dil olarak öğretiminde amaç sadece dili öğretmek değil aynı zamanda o toplumun kültürünü de hedef kitleye aktarmaktır. Dil öğretimi yapılırken aynı zamanda kültür öğretimi de yapılmaktadır. Öğrenilen yabancı dilin daha etkili bir şekilde kullanılması için o dilin kültürünün yakından tanınması gerekmektedir. Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olmadıkları takdirde öğrendikleri dili tam anlamıyla kavrayamayacaklardır. Bu nedenle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılırken Türkçenin sadece gramer yapısının verilmesi yeterli değil aynı zamanda Türkiye'nin kültürü ve değerleri de aktarılmalıdır. Milletimizin, kültür unsurlarından olan atasözleri ve deyimler toplumun kendisine ait özelliklerini, yaşantısını, değerlerini, anlatmaktadır. Kültür aktarımında önemli bir role sahip olan atasözleri ve deyimler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de önemli bir yeri sahiptir. Bu sözler öğrencilere farklı materyallerle aktarılabilir. Bu aktarım araçlarından biri de şarkılardır. Türk kültürünün önemli unsurlarından biri olan atasözleri ve deyimlerin aktarılmasında araç olarak kullanılabilir. Bu çalışmada kültür aktarımında kullanılması için atasözü ve deyimlerin kullanıldığı şarkıların incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Amaç doğrultusunda 14 şarkı belirlenmiştir. Belirlenen şarkılar incelenmiş, var olan atasözleri ve deyimler tespit edilmiş, tablolar halinde verilmiştir. Şarkılarda geçen atasözü ve deyimlerin sıklığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Atasözü, Deyim, Kültür, Şarkılar, Dil Öğretimi, Kültür Aktarımı

Abstract

There is a close relationship between the language and culture of a nation. When we consider language and culture as a whole, the aim of teaching a language as a foreign language is not only to teach the language but also to transfer the culture of that society to the target audience. While teaching a language, culture is taught at the same time. In order to use the learned foreign language more effectively, the culture of that language should be known closely. If Turkish culture is not known properly, learners will not be able to fully grasp the language they have learned. For this reason, while teaching Turkish as a foreign language, it is not sufficient to teach only the grammatical structure of Turkish, but also the culture and values of Turkey should be conveyed. Proverbs and idioms, which are among the cultural elements of our nation, describe the characteristics, living, and values of our society. Having an important role in culture transfer, proverbs and idioms have a significant place in teaching Turkish as a foreign language. These words can be transferred to students with different materials. One of these transfer tools is songs. Songs can be used as a tool to convey proverbs and idioms, which are one of the important elements of Turkish culture. In this study, it was aimed to examine the songs in which proverbs and idioms are used for culture transfer. Document analysis method, which is a qualitative research method, was used in the study. In line with this purpose, 14 songs were identified. These songs were analyzed, and proverbs and idioms which were in these songs were identified and given in tables. The frequency of proverbs and idioms in the songs was detected.

Keywords: Teaching Turkish as a Foreign Language, Proverbs, Idioms, Culture, Songs, Language Teaching, Cultural Transmission

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Karakuř, S. & Uysal, Y. (2023). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Atasözleri ve Deyimlerin Kültür Aktarımı Aracı Olarak Şarkılarla Kullanımı. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(Special Issue / Özel Sayı 3), 109-118.

GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi geçmişten günümüze uzanan uzun bir süreçtir. Zaman değişse de dil öğrenme ihtiyacı değişmemektedir ve varlığını devam ettirmektedir. Değişen dünya ve artan ihtiyaçlar ile günümüzde dil öğrenmenin önemi giderek artmaktadır. Ülkeler arasındaki iletişimin gün geçtikçe artması ve insanların iş, ticaret, eğitim gibi durumlar sebebiyle dil öğrenimine ilgisi artmaktadır. Türkçe de bu öğrenilmek istenen diller arasındadır (Uçgun, 2016: 217). Yabancı bir dilin öğretilmesi, dildeki anlatma ve anlamının meydana gelmesini amaçlamaktadır. Bu nedenle hedef dilin söz varlığının gösterilmesi ve kullandırılması gerekmektedir (Gökdayı, 2016: 383). Bir yabancı dil öğrenilirken yalnızca, onun dilbilgisi ve okuma kitaplarında, sözlüklerinde geçen kullanım biçimlerini öğrenmek yetmemekte, o dili konuşan toplumun kültürünü, insanlar arasındaki davranış biçimini, değişik durumlarda söylenmesi gereken sözleri, tepki tarzlarını, hitap yollarını ve davranışlarını da tanımak gerekmektedir (Bulut, 2012: 1119-1120). Bir dilin sözvarlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütününü anlıyoruz (Aksan, 2018: 15). Sözvarlığı bir dilde, bilimsel terimiyle yalnızca belirtiler değil, dili konuşan ulusunda kültür yansıttığıdır (Aksan, 2018: 15).

Yabancı dil öğretimi o dilin yalnızca ses ve şekil bilgisini öğretmek, öğrencilere dinleme, konuşma, yazma becerilerini kazandırmak değil, hedef dilin kültürünü de aktarmaktır. Öğrenilen yabancı dil aynı zamanda o dilin kültürünü de beraberinde getirir. Kişilerin dili daha iyi kullanabilmesi için o ülkenin kültürünü de tanınması gerekir. Dil ve kültür bir bütündür bu sebeple kültürün de öğretilmesi gereklidir (İşcan & Yassıtış, 2018: 47).

“Yabancı dil öğrenimi, kişinin ana dili dışında başka bir dil ve kültürle tanışması demektir” (Barın, 2004, s.20). Bir milletin diliyle kültürü arasında sıkı bir bağlantı vardır. Milletin dili ne kadar gelişmişse kültürü de o kadar gelişmiştir.

Millet “Çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan, aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus.” demektir. Bir milleti başka milletlerden ayıran özelliği de kültürüdür. Bir dil öğretilirken kültürü ile ele alınmalı ve değerlendirilmelidir (Yılmaz & Şenden, 2014: 54).

Bir dilin öğretilmesi demek o milletin hayatını, kültürünü değer yargılarını söz varlığını da öğretmek demektir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de amaç hedef kitleye sadece dili öğretmek değil, Türk kültürünü, zenginliklerini, değerlerini de öğretmek olmalıdır. Her dil dünyaya kendi penceresinden bakar. Dil ve kültürü birbirinden ayrı değerlendiremeyiz. Kişinin, Türkçeyi öğrenebilmesi için Türk kültürünü yakından tanınması gerekir.

Öğretilen dil ile birlikte kültür öğretimi de başlar. Bütün dillerin kendine ait özellikleri ve kalıp ifadeleri vardır. Kalıp ifadeler açısından zengin olan Türkçe, dil öğretimi sırasında öğrencilerin topluma alışmasını kolay hale getirmek açısından önemlidir (Özdemir, 2017: 103). Hedef yalnızca Türkçenin kelimelerini, dilbilgisi yapısını öğretmek değil aynı zamanda Türkçeyi sevdirecek Türk kültürünü dili öğrenen kişiye kazandırmaktır (Barın, 2003: 312).

Atasözleri

Milletin kültürel unsurlarını yansıtan en önemli kültür varlıklarından, biri de atasözleri ve deyimlerdir. Söz varlığı içinde bulunan atasözleri toplumların tecrübesini, yaşam biçimini, bilgisini, dünyaya bakışını ifade eden ve nesilden nesle aktarılan sözlerdir. Bu sözler zamanla aktarılırken hiçbir değişiklik geçirmeyebilir ya da değişebilir, unutulabilir (Aksan, 2018, s.41). Bir milletin ortak hazinesi olan atasözleri, milletin yaşayışından tecrübelerinden, yola çıkarak çıkarımda bulunduğu sözlerdir (Çotuksöken, 2004, s.10). Literatüre bakıldığında atasözleri ile ilgili birçok tanıma rastlanılmaktadır. TDK atasözlerini “ Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mâl olmuş, öğüt verici nitelikte söz, deme, mesel, sav, darbimesel” olarak tanımlamıştır (TDK Sözlük, 2022).

Aksoy’a göre ise atasözleri ve deyimler evrenseldir. “Her dilde atasözleri ve deyimler vardır. Toplum bilim, ruhbilim, eğitim bilim, ekonomi, felsefe, tarih, ahlak, folklor... gibi birçok konuları ilgilendiren ve birçok yönlere inceleme konusu edilmeye değer olan bu ulusal varlıklar, deyiş güzelliği, anlatım gücü, kavram zenginliği bakımından pek önemli dil yapılarıdır.” (Aksoy, 1988, s.13). Yine Aksoy’a göre “ Bizim, gelenekle yerleşmiş bir atalar sözü almayı bizim vardır. Bu anlayışa göre atasözleri, ulusal varlıklardır. Tanrı, peygamber sözleri gibi ruha işleyen bir etki taşırlar. İnandırıcı ve kutsaldırlar.”(Aksoy, 1988, s.15). Aksan ise “ Atasözleri, geniş halk yığınlarının yüzyıllar boyunca

geçirdikleri denemelerden ve bunlara dayanan düşüncelerden doğmuşlardır. Ulusun ortak düşünce kanış ve tutumunu belirtir, bize yol gösterirler.” (Aksoy, 1988, s.15).

Ulusun geleneklerini, göreneklerini, kültürel unsurlarını yansıtan atasözleri, bu değerleri aktarmakta önemli bir yere sahiptir. Kültürel taşıyıcı olan bu sözlerimiz, yeni kuşağın toplumsallaşma, kültürümüzü tanıma ve topluma uyum sağlama süreci olarak isimlendirilebilir (Bulut, 2013, s.564.). Kültür taşıyıcısı olan ve atalarımızın tecrübelerinden yola çıkarak söylediği bu sözler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dilimizi öğrenen öğrencilerin, Türkçeyi daha iyi tanınmasını destekler (Özdemir, 2017, s.93).

Deyimler

TDK’de deyimlerden “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” olarak bahsedilmiştir (TDK, Sözlük, 2022). Aksan ise, toplumun anlatımdaki zenginliğini gösteren en önemli söz varlığı olarak bahsetmiştir. “Dili konuşan toplumun anlatımdaki gücünü ve başarısını, benzetmeye, nükteye olan eğilimini ortaya koyan önemli öğelerdir” (Aksan, 2018, s.39). Melanlıoğlu ise deyimleri, halkın benimsediği, genellikle mecaz anlamda kullanılan kalıplaşmış kısa sözlerdir diye tanımlamıştır (Melanlıoğlu, 2011, s.632). Göçen, Kaldırım ve Yazıcı’ya göre, millet tarafından benimsenen deyimler kısa ifadelerle anlatımı daha da güzelleştirirken yabancı dil öğretimine de fayda sağlamaktadır (Göçen, Kaldırım, Yazıcı, 2020, s.3).

Toplumun düşünce yapısını gösteren deyimler, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarıcısı olarak büyük bir önem taşımaktadır. Yabancı dil öğretiminde deyimlerin mecaz anlam barındırması sebebiyle dil öğretimi sırasında çeşitli güçlükler yaşanmaktadır. Fakat dilin ifade gücünü yansıtan deyimler, dil öğretiminde atlanmaması gereken konudur. Deyimlerin öğretimi diller arasındaki ortak kelimelerden hareketle yapılabilir (Özdemir, 2017, s.91-92).

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde amaç sadece dili öğretmek değil o dilin değerlerini ve inceliklerini de öğretmek olmalıdır. Kültür ve dil birbirinden ayrı tutulmamalıdır. İkisi bir bütündür. Zengin bir söz varlığına sahip olan dilimizde deyimler ve atasözleri de kültürümüzün yansımasıdır. Bu sebeple kültür aktarımında ve etkileşiminde önemli bir yer tutmaktadır (Varışoğlu, Şeref, Gedik ve Yılmaz, 2014, s.228).

Dil ve Müzik

Dil ve kültür birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Bu sebeple yaşamdan bağımsız dil ve kültür öğretimi düşünülemez. Dil öğretimi de insanlığın ortak kültürel unsurları ve değerlerinden yola çıkılarak yapılmalıdır. Derste Türk kültürünü, zengin değerlerini verirken, dersi monotonluktan kurtarmak için öğrenmeyi kalıcı ve etkili kılmak için şarkı, şiir, tekerleme ve oyunlardan faydalanmak lazımdır (Güzel ve Barın, 2020, s.260). Yararlanılan materyaller öğrenme sürecinin kaliteli olmasını sağlar (Yıldız, 2021, s.261).

İnsanlar yeni bir dil öğrenirken bazı olumsuzluklara kapılır ve o dili öğrenemeyeceğini düşünür. Bu sebeple dil öğretimi yapılırken dersler eğlenceli hâle getirilmelidir (Barın, 2004, s. 20). Derse uygun yöntem ve teknikler seçilmeli ve önceden hazırlıklar yapılmalıdır. Seçilen yöntem ve teknikler uygulanırken öğretimi sıkıcılıktan kurtarmak için öğrencilerin ihtiyaç ve ilgilerine göre eğlenceli materyaller kullanılarak sınıf ortamı eğlenceli bir hâle getirilmelidir. Sınıfta öğrencilerin dikkatini çekecek bir araç olan müzik de dersi hem daha eğlenceli duruma getirecek hem de kalıcı bir öğrenme sağlayacaktır.

Ulusların ortak bir unsuru olan müzik, asırlardır insanların duygularını ve düşüncelerini anlatan bir araçtır. Çağın yaşantısını, kültürünü, gelecek kuşaklara aktaran bir mirastır (Akt. Nişancı, 2013, s.2).

“Müzik, nesilden nesle geçen, her dilin, her dinin, her ırkın dünyaya bahsettiği kültürel bir mirastır. Uzun yıllar önce bestelenmiş bir müzik parçası dinlendiğinde, bu parçanın bireyi etkiliyor oluşu, hangi ülkenin mirası olduğuna bakmaksızın dinleyenin kendinde bir parça buluyor oluşu, müziğin evrensel ve ortak bir dil olduğunu doğrular niteliktedir.” (Kahraman, 2019: 23).

Çağın yaşantısına, kültürüne, değerlerine ışık tutan müzik son dönemlerde dil öğretiminde kullanılan bir araç haline gelmiştir. Bilgilerin, müziğin tempo, ritim, ahenk gibi unsurlar aracılığıyla beyne aktarılmasıyla, daha kolay öğrenildiği ve daha uzun sürede hafızada kaldığı söylenmektedir (Yılmaz, 2022, s.9).

Kültürel unsurlar barındıran müziğin, dil derslerinde öğretim yöntemi olarak seçilerek öğrencilerin motivasyon seviyesini ve derse olan ilgisini artıracak düşünülmemektedir. Sınıflarda materyal olarak kullanılan şarkılar, ülkemizin kültürünü, yaşadığımız sosyal hayatı yansıtarak, hedef dilin ve o

ülkenin kültürünün öğrenciler tarafından daha yakından tanınmasını sağlayacaktır (Yılmaz, 2022, s.12-13).

Şarkılar birçok açıdan dil öğrenimini olumlu etkilemektedir. Yılmaz'ın aktarımıyla

1. Yabancı dil öğretiminde kullanılacak şarkılar etkili bir öğretim aracıdır. Hedef dili öğrenenlerin dilbilgini öğrenmesinin yanında sözcük hazinesini, telaffuzunu geliştirmesini de sağlar.

2. İnsanların kendi yaşantılarından parçalar bulduğu şarkılar dil öğrenimi sürecinde dersi eğlenceli hale getirir.

3. Müziğin evrensel bir nitelik taşıması şarkıların öğretim aracı olarak her kültüre her etnik yapıya hitap edebilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu sayede dil öğrenenlerin rahat hissetmesini ve eğlenerek öğrenmesini sağlar.

4. Şarkılar, özellikle nakaratlarının hafızada kalıcılığı ve tekrarlar sayesinde hedef dilin sözdizimsel yapılarını daha iyi kavranmasında yardımcı olmaktadır. Hafızada kalıcılığı artırır.

Çalışmamızda kültürel unsurların taşıyıcısı olan şarkılar seçilmiştir. Şarkılar ile atasözleri ve deyimlerin dil öğretimini eğlenceli kılması ve hafızada daha kalıcı duruma getirilmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada nitel veri analizi olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. ‘‘Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar’’(Yıldırım, Şimşek, 2021). Araştırma için atasözleri ve deyimlerin kullanıldığı 14 şarkı belirlenmiştir. Belirlenen şarkılar incelenmiş, şarkıda geçen atasözleri ve deyimlerinin sıklığı tespit edilmiştir. Tespit edilen deyimler ve atasözleri tablolar halinde verilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1: Tarkan'ın ‘‘Geççek’’ isimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

1.a. Atasözüne İlişkin Bulgular

Atasözü	<i>f</i>	%
Her şerde bir hayır var	1	33,3
Sabrın sonu selamettir	1	33,3
Gün doğmadan neler doğar	1	33,3
Toplam	3	33,3

1.b. Deyime İlişkin Bulgular

Deyimler	<i>f</i>	%
Köşeye sıkıştır-	1	5,5
Sırtından vur-	1	5,5
Gününü gün et-	1	5,5
Zilleri takıp oyna-	8	44,4
Çoğu gitti azı kaldı	1	5,5
İçini ferah tut-	2	11,1
Ders çıkar-	1	5,5
Yakasından düş-	2	11,1
Tadı tuzu kal-	1	5,5
Toplam	18	5,5

Tarkan'ın ‘‘Geççek’’ isimli şarkı sözlerinde toplam 3 atasözü ($f=3$) ve 18 ($f=18$) deyimle rastlanmaktadır. En sık tekrar eden deyim ‘‘Zilleri takıp oynamak’’ (%44,4) olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Barış Manço “Nane Limon Kabuğu” İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

2.a. Atasözüne İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Bir çiçekle bahar ol-	1	20
Can pazarı bu oyun ol-	1	20
Zürafanın düşkünü beyaz giyer kış günü	1	20
Evdeki hesap çarşıya uy-	1	20
İğneyi kendine çuvaldızı başkasına batır-	1	20
Toplam	5	20

2.b. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Dizini döv-	1	50
Darısı başına	1	50
Toplam	2	50

Barış Manço'nun “Nane Limon Kabuğu” isimli şarkı sözlerinde toplam 5 atasözü (f=5) ve 2 deyim (f=2) rastlanmaktadır.

Tablo 3: Barış Manço “Kazma” İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

3.a. Atasözü İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı var	1	11,1
Kaz gelen yerden tavuğu esirgenmez	4	44,4
Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür	4	44,4
Toplam	9	11,1

3.b. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Alın teri dök-	3	37,5
Bir baltaya sap ol-	4	50
Yan gelip yat-	1	12,5
Toplam	8	12,5

Barış Manço'nun “Kazma” isimli şarkı sözünde toplam 9 atasözü (f=9) ve 8 deyim (f=8) yer almaktadır. En sık tekrar eden atasözünün “Kaz gelen yerden tavuğu esirgenmez.”(%44,4) ve “Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.”(%44,4) olduğu görülmektedir. En sık tekrar eden deyim ise “Bir baltaya sap ol-“ (%50) olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Funda Arar “Arapsaçı” İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

4.a. Atasözü İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Çivi çiviye sök-	3	100
Toplam	3	33,3

Funda Arar'ın “Arapsaçı” isimli şarkı sözünde toplam 2 atasözüne rastlanmaktadır.(f=3) En sık tekrar eden atasözünün “Çivi çiviye söker.” (%33,3) olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Nazan Öncal ‘‘Dillere Düşmek’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

5.a. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Dillere düş-	1	100
Toplam	1	100

Nazan Öncal’ın ‘‘Dillere Düşmek’’ isimli şarkı sözünde toplam 1 deyim rastlanmaktadır.(f=1)

Tablo 6: Zeki Müren ‘‘Eski Dost’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

6.a. Atasözü İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Eski dost düşman ol-	10	100
Toplam	10	10

6.b. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Yalan dünya	2	50
Toplam	2	50

Zeki Müren’in ‘‘Eski Dost’’ isimli şarkı sözünde toplam 10 atasözüne (f=10) ve 2 deyim (f=2) rastlanmaktadır. En sık tekrar eden atasözünün ‘‘Eski dost düşman olmaz’’ (%100) olduğu ve en sık tekrar eden deyim ‘‘Yalan dünya’’ (%50) olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Müslüm Gürses ‘‘Son Pişmanlık’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

7.a. Atasözü İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Son pişmanlık fayda et-	12	100
Toplam	12	8,3

Müslüm Gürses’in ‘‘Son Pişmanlık’’ isimli şarkı sözünde toplam 12 atasözüne rastlanmaktadır.(f=12) En sık tekrar eden atasözünün ‘‘Son pişmanlık fayda etmez.’’ (%100) olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Sezen Aksu ‘‘Yandan Çarklı’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

8.a. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Yandan çarklı	2	100
Toplam	2	50

Sezen Aksu’nun ‘‘Yandan Çarklı’’ isimli şarkı sözünde toplam 2 deyim rastlanmaktadır.(f=2) En sık tekrar eden deyim ‘‘Yandan çarklı.’’ (%100) olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Nil Karaibrahimgil ‘‘Havuz Problemi’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

9.a. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Balıklama atla-	1	50
Dibe vur-	1	50
Toplam	2	50

Nil Karaibrahimgil’in ‘‘Havuz Problemi’’ isimli şarkı sözünde toplam 2 deyim rastlanmaktadır.(f=2)

Tablo 10: Tarkan ‘‘Dilli Düdük’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

10.a. Atasözüne İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Söz gümüşse sükut altındır	1	33,3
Rüzgar eken fırtına biç-	1	33,3
Kendi düşen ağla-	1	33,3
Toplam	3	33,3

10.b. Deyime İlişkin Bulgular

Deyim	f	%
Uykuları kaç-	2	6,6
Oyuna gel-	2	6,6
Pireyi deve yap-	4	13,3
Ateşe körükle git-	4	13,3
Kendi kuyusunu kaz-	2	6,6
Tepe taklak ol-	2	6,6
Burnu kaf dağında ol-	1	3,3
Dırdır et-	2	6,6
Caka sat-	1	3,3
Hükmü geç-	4	13,3
Gözünü karart-	3	10
Alemin kralı san-	1	3,3
Eden bul-	2	6,6
Toplam	30	3,3

Tarkan’ın ‘‘Dilli Düdük’’ isimli şarkı sözünde toplam 3 atasözüne (f=3) ve 30 deyim (f=30) rastlanmaktadır. En sık tekrar eden deyim ‘‘Pireyi deve yapmak’’ (%13,3), ‘‘Ateşe körükle gitmek’’(%13,3) ve ‘‘Hükmü geçmek.’’ (%13,3) olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Bulutsuzluk Özlemi ‘‘Ekmek Aslanın Ağzında’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

11.a. Atasözüne İlişkin Bulgular		
Atasözü	f	%
Ekmek aslanın ağzında	8	100
Toplam	8	12,5

Bulutsuzluk Özlemi grubunun ‘‘Ekmek Aslanın Ağzında’’ isimli şarkı sözünde toplam 8 atasözüne rastlanmaktadır.(f=8) En sık tekrar eden atasözünün ‘‘Ekmek aslanın ağzında.’’ (%100) olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Düş Sokağı Sakinleri ‘‘Sevdan Bir Ateş’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

12.a. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Buz kesil-	2	33,3
İçi yan-	4	66,6
Toplam	6	16,6

Düş Sokağı Sakinleri grubunun ‘‘Sevdan Bir Ateş’’ isimli şarkı sözünde toplam 6 deyim rastlanmaktadır. (f=6) En sık tekrar eden deyim ‘‘İçi yanmak’’ (%66,6) olduğu görülmektedir.

Tablo 13: Barış Akarsu ‘‘Islak Islak’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

13.a. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Çarkına çomak sok-	4	100
Toplam	4	25

Barış Akarsu’nun ‘‘Islak Islak’’ isimli şarkı sözünde toplam 4 deyim rastlanmaktadır. (f=4) En sık tekrar eden deyim ‘‘Çarkına çomak sokmak’’ (%100) olduğu görülmektedir.

Tablo 14 Zakkum ‘‘Ahtapotlar’’ İsimli Şarkısındaki Atasözleri ve Deyimlere İlişkin Bulgular

14.a. Deyime İlişkin Bulgular		
Deyim	f	%
Başa çık-	1	33,3
Dikiş tuttur-	1	33,3
Kafa tut-	1	33,3
Toplam	3	33,3

Zakkum ‘‘Ahtapotlar’’ isimli şarkı sözünde toplam 3 deyim rastlanmaktadır. (f=3)

SONUÇ VE ÖNERİLER

İncelenen 14 şarkıda 29 tane deyim 18 tane atasözü tespit edilmiştir. En çok atasözü Müslüm Gürses ‘‘Son Pişmalık’’ (f12) şarkısında geçmektedir en çok deyim ise Tarkan ‘‘Dilli Düdük’’ (f30) şarkısında geçmektedir. En az atasözü Tarkan ‘‘Geççek’’(f3), Tarkan ‘‘Dilli Düdük’’(f3), Funda Arar ‘‘Arapsaçı’’(f3) şarkılarında en az deyim ise Nazan Öncal ‘‘Dillere Düşmek şarkısında geçmektedir. Nazan Öncal ‘‘Dillere Düşmek’’, Sezen Aksu ‘‘Yandan Çarklı’’, Nil Karaibrahimgil ‘‘Havuz Problemi’’, Düş Sokağı Sakinleri ‘‘Sevdan Bir Ateş’’, Barış Akarsu ‘‘Islak Islak’’, Zakkum ‘‘Ahtapotlar’’ şarkılarında atasözüne rastlanmamıştır, Funda Arar ‘‘Arapsaçı’’, Müslüm Gürses ‘‘Son Pişmalık’’, Bulutsuzluk Özlemi ‘‘Ekmek Aslanın Ağzında’’, şarkılarında ise deyim rastlanmamıştır. İncelenen şarkılarda deyimlere atasözlerinden daha fazla rastlanmaktadır.

Şarkılar bir milletin kültürel unsurlarını taşıyan, kültürünü ve dilini temsil eden önemli parçalardan biridir. Toplumun hayatından izler taşımaktadır. Türk kültürünün önemli unsurlarından biri olan atasözleri ve deyimlerin aktarılmasında araç olarak kullanılabilir. Şarkıların bol tekrara dayalı olması öğretilen atasözü ve deyimlerin daha kolay kavratılmasına yardımcı olabilir. Öğrencilerin ilgisini ve

motivasyonunu artırabilir ve daha kalıcı bir öğrenme sağlayabilir. Araştırmada incelenen şarkılarda seviyelere ve temalara göre derslerde kullanılabilir.

Atasözleri ve deyimlerin kullanıldığı birçok şarkı mevcuttur. Bu şarkıların sayısını artırmak ve daha verimli öğretim süreci hazırlamak adına seviyelere ve temalara uygun, atasözleri ve deyimlerin kullanıldığı şarkı sözleri yazılabilir ve seslendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2018). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Bilgi yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I: Atasözleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü II: Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktaş, E. & Halitoğlu, V. (2021). *Etkinlik Temelli Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Nobel Yayın Grubu.
- Atagül, Y.Y. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Atasözü ve Deyim Öğretiminde Film ve Hikâye Tekniklerinin Etkililik Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Barın, E. (2003). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Temel Söz Varlığının Önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 0(13), 311-317.
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 0(1), 19-30.
- Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. *Electronic Turkish Studies*, 8(13), 559-575.
- Bulut, S. (2012). Anadolu Ağızlarında Kullanılan Kalıp Sözler Ve Bu Kalıp Sözlerin Kullanım Özellikleri. *Turkish Studies*, 7(4), 1117-1155.
- Çotuksöken, Y. (2004). *Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Toroslu Kitaplığı.
- Develi, H. & Yıldız, C. & Balcı, M. & Gültekin, İ. & Melanlıoğlu, D. (2017). *Uygulamalı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi El Kitabı II*. Cilt. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Göçen, G. & Yazıcı H. & Kaldırım G. (2020). Yabancılar İçin Türkçe Okuma Kitaplarında İkişlemeler, Deyimler ve Atasözleri: Anadolu ve Dede Korkut Hikâye Setleri. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 5(1), 1-38.
- Gökdayı, H. (2016). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcük Öğretimi ve Kalıp Sözler. *Electronic Turkish Studies*, 11(19), 379-394.
- Güzel, A. Barın, E. (2020). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Yayınları. <https://sozluk.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 08.09.2022.).
- İşcan, A. & Yassıtaş, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kahraman, H. (2019). Şarkı ve Müziğin Yabancı Dil Öğretiminde Yeri ve Önemi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Melanlıoğlu, D. Tazagül, D. (2011). Türkçe Öğretiminde Deyimlerin Çağrışımla Kazandırılması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3) 631-649.
- Nişancı, İ. (2013). Türkçe Şarkıların Dil Öğretiminde Kullanımı. *UTEK, Albania*. 1-15.
- Tüm, G. (2010) Atasözlerinin Değişik Kültür ve Dilleri Anlamadaki Rolü. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 5(4), 663-678.
- Uçgun, D. (2006). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Sözcükler Dağarcığını Geliştirme Teknikleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 0(20), 217-227.

-
- Varışoğlu, B. & Şeref, İ. & Gedik, M. & Yılmaz, İ. (2014). Deyim ve Atasözlerinin Öğretilmesinde Görsel Bir Araç Olarak Karikatürlerin Başarıya Etkisi. *Karadeniz Araştırmaları*, 0(41), 226-242.
- Yılmaz, F. & Şenden, Y. E. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kalıp Sözlerin Etkinliklerle Öğretimi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1), 53-63.
- Yılmaz, N. (2022). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Müzik ve Ritim Aracılığı İle Dil Öğretimi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
-